Agenda 22

Integraal en inclusief beleid voor mensen met een functiebeperking

Beleidsplan 2007-2011:
De vertaling van Agenda 22 in nieuw utrechts beleid

Gemeente Utrecht

Colofon

Gemeente Utrecht, april 2007
Postbus 2158, 3500 GD Utrecht

Deze nota is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van de
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO), afdeling Welzijnszaken
in samenwerking met:
Solgu, Cosbo, Platform GGZ Utrecht, Cliëntenbelang Utrecht, Mee Utrecht en Alleato

Samenstelling: Annette Veldhuizen, Projectmanagementbureau (PMB) gemeente Utrecht

Foto's: Merijn van der Vliet
Drukwerk en vormgeving: ReproService DMO

Inhoudsopgave

1. INLEIDING 4

2. ' AGENDA 22 ': DOEL EN WERKWIJZE 5

3. EEN PASSENDE WERKMETHODIEK VOOR NIEUW UTRECHTS BELEID 7

4. AANSLUITEN OP WAT ER IS. 9

5. BELEIDSVOORNEMENS 2007 - 2011 11

5.1 STRUCTURELE AANDACHT VIA EEN TIJDELIJKE VORM: HET INSTELLEN VAN EEN TASK FORCE 11

5.2 INGREDIËNTEN VOOR HET WERK- EN ACTIEPROGRAMMA VAN DE TASK FORCE 11

5.3 FINANCIERING SPEERPUNTEN 13

6. SPEERPUNTEN VOOR 2007-2009 14

6.1 WONEN 14

6.2 BOUWEN 15

6.3 WERK EN INKOMEN 15

6.4 INDICEREN EN INFORMATIE VERSTREKKEN 16

6.5 VERKEER EN VERVOER / PARKEERBELEID 17

6.6 TOEGANKELIJKHEID OPENBARE RUIMTEN EN - GEBOUWEN 18

6.7 SPORT, VRIJE TIJD EN ZINGEVING 19

6.8 BEELDVORMING EN COMMUNICATIE 19

BIJLAGE 1: SAMENSTELLING COÖRDINATIEGROEP

BIJLAGE 2: LEDEN WERKGROEPEN

1. Inleiding

Al enige jaren vormen de 22 VN standaardregels het richtsnoer voor niet alleen het Rijks-, maar ook het lokale overheidsbeleid voor mensen met een functiebeperking. Deze benadering is de kern van het Utrechts gemeentebeleid. Het is gericht op gelijke behandeling en kenmerkt zich door een andere zienswijze. Daarbij is het uitgangspunt dat **alle** burgers in Utrecht in staat moeten zijn op gelijkwaardige wijze deel te nemen aan het maatschappelijke leven (dit betreft de fysieke, sociale en culturele leefomgeving). Daarbij is het beleid er concreet op gericht om alle belemmeringen voor deelname aan het maatschappelijke leven op te heffen. In Utrecht is met dat doel een coördinatiegroep opgericht, bestaande uit vertegenwoordigers van belangenorganisaties en beleidsambtenaren van gemeentelijke diensten. Deze nota is tot stand gekomen vanuit deze coördinatiegroep.
Deze nota vormt tevens een eerste concrete uitwerking van het Meerjarenkader 'Diversiteit en Integratie' van de gemeente Utrecht. Het laat concreet zien wat het betekent gericht te zijn op álle Utrechters en daarbij verschillen te waarderen, nieuwsgierig te zijn en van elkaar te leren. Agenda 22 is een werkmethodiek die het ontwikkelen van talenten en kwaliteiten stimuleert en bijdraagt aan het creëren van kleurrijke organisaties. Door deze manier van denken en werken voelen ook deze Utrechters zich meer met elkaar en met de stad verbonden en doen zij op hun eigen wijze actief en volwaardig mee in de stad.

2. ‘ Agenda 22 ’: doel en werkwijze

‘Agenda 22’ is een praktische en handzame methode voor alle belangenorganisaties om in eigen leefomgeving gelijke rechten te bereiken. De methode vloeit voort uit de destijds geformuleerde "22 Standaard Regels voor Gelijke Kansen voor mensen met een handicap", vanuit een aangenomen resolutie van de Verenigde Naties.
De methodiek van ‘Agenda 22’ zet aan tot een adequaat en gericht beleid. Het vormt een concrete handreiking ten behoeve van lokale overheden om tot het gewenste beleid te komen. In Nederland omarmde de VNG deze methode en inmiddels is de ‘Agenda 22’ -methode al in dertien andere gemeenten beproefd als werkmodel voor participatie in beleid. Het is een transparant en praktisch werkmodel voor samenwerking van verschillende partijen, op voet van gelijkheid en met respect voor elkaars rollen, expertise niveaus en verantwoordelijkheden.
Voor Utrecht is er, conform de uitgesproken voornemens in het Collegeprogramma, alle reden om met haar beleid op de methodiek aan te sluiten en daarmee tot integraal en inclusief beleid te komen.

Integraal wil zeggen: betrekking hebbend op *alle levensterreinen* en daarmee dienstoverstijgend.
Inclusief wil zeggen *van meet af aan rekening houdend met de doelgroep*.

De ‘beperking’ wordt niet gezien als een gebrek van een persoon, maar als een tekortschieten in de fysieke en maatschappelijke omgeving. Daarbij dient er nota van worden genomen dat juist ook de mantelzorgers (veelal partners, familie of vrienden) van mensen met een functiebeperking direct geconfronteerd worden met deze vaak tekortschietende fysieke en maatschappelijke omgeving.
Om niemand in het nieuwe beleid uit te sluiten, wordt gesproken over ‘mensen met een functiebeperking’. Hieronder vallen alle mensen die kampen met:

- lichamelijke beperkingen;
- chronische ziekten;
- een verstandelijke beperking;
- en mensen met langdurige psychiatrische problematiek.

Op basis van eerdere ervaringen in dertien andere gemeenten[1] is het van belang de randvoorwaarden goed voor ogen te hebben. Als aandachtspunten worden genoemd:

- Samenwerkingsverbanden opzetten *met belangenorganisaties* van mensen met een functiebeperking, als gelijkwaardige partners en daarbij te zorgen voor een zo *breed* mogelijk samengestelde coördinatiegroep.
- *Duidelijkheid* scheppen in de coördinatiegroep over de opvattingen van alle partijen over het begrip 'participatie': individueel en/of collectief?
- *Verwachtingen* met betrekking tot het resultaat van het werk van de coördinatiegroep goed vaststellen.

[1] Agenda 22 - werken aan de basis- eindrapport Project juni 2006/ Programma versterking Cliëntenpositie.

- *Overstijgend* denken en gemeenschappelijke belangen zoeken op het gebied van: arbeid, inkomen & sociale zekerheid, sport & recreatie, zorg & dienstverlening.
- Starten met een Plan van Aanpak met concrete en niet al teveel omvattende thema's. Het accent zal eerst op *kennismaking* met het werkmodel liggen; daarna op complexere thema's.
- *Ondersteuning* zoeken en advies bij deskundigen.
- Belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking in staat stellen om hun ervaring *structureel* in te brengen.
- *Evaluatie en bijstelling* van beleid moet door hen gevolgd kunnen worden en schriftelijk vastgelegd.

Gemeentelijke randvoorwaarden voor succesvolle participatie:

- **Een positieve opstelling** op politiek- bestuurlijk en ambtelijk niveau, waarbij de meerwaarde onderkend wordt van een effectieve, efficiënte en doelmatige advisering vanuit het perspectief van mensen met een functiebeperking.
- **Erkenning** door beleidsmedewerkers van de gemeente (en gemeentelijke aanbieders van overige diensten) van het unieke en onmisbare van de inhoudelijke bijdrage van mensen met een functiebeperking voor de ontwikkeling; uitvoering en bijstelling van beleid.
- **Vergroting van inzicht** aan de kant van beleidsmakers in de uitwerking van beleid in het dagelijkse leven van mensen met een functiebeperking (voorlichting door ervaringsdeskundigen);

3. Een passende werkmethodiek voor nieuw Utrechts beleid.

In de afgelopen jaren is het denken over mensen met een functiebeperking veranderd. Zij worden steeds meer gezien als burgers die recht hebben op een gelijkwaardige plaats in de samenleving. De rol van de gemeente is hierdoor verschoven van ‘zorgen voor’ naar ‘zorgen dat'.
Het past in het Utrechtse beleidsmatig denken en uitvoeringsgericht handelen om een volgende stap te zetten met de concrete invoering van de 'Agenda-22' methodiek.
Utrecht gaat de 'Agenda-22' methode structureel introduceren en als werkmodel gebruiken voor haar beleid voor mensen met een functiebeperking. De kern daarbij is de volwaardige participatie van mensen met een functiebeperking door het tot stand komen en evalueren van beleid.
Het gaat om de introductie van een *nieuwe werkwijze*, die structureel verankerd moet worden en resultaten moet blijven afwerpen. Om dit te bereiken moet de werkwijze goed gefaciliteerd worden. Inhoudelijk wordt het Utrechts beleid verder aangescherpt, verbreed en gericht op daadwerkelijk en volwaardig ‘burgerschap’ met optimale participatie van alle mensen met een functiebeperking.

Ter voorbereiding van de nieuwe gemeentelijke beleidsnota is in Utrecht in 2006 een zogenaamde ‘coördinatiegroep Agenda 22 ' samengesteld uit vertegenwoordigers van organisaties van mensen met een functiebeperking en beleidsambtenaren van betrokken gemeentelijke afdelingen/ diensten (zie bijlage 1). Het is een concreet voorbeeld van ‘inclusief en integraal beleid’.
Binnen deze groep van 16 deelnemers is een enthousiast samenwerkingsproces opgestart, waarbij gezamenlijk en over de eigen belangen heen nieuwe beleidsvoorstellen ontwikkeld worden. Dit proces is belangwekkend, omdat het vertrouwen creëert in de onderlinge samenwerking, maar ook vertrouwen in en begrip voor de bestuurlijke processen voor een goed en effectief beleid.

Voor de leden van de coördinatiegroep is van belang:
- *voldoende kennis en vaardigheden* te ontwikkelen om samen effectief beleid te ontwikkelen.
- dat de diverse belangenorganisaties van mensen met functiebeperkingen *samenwerken* in de communicatie en lobby naar gemeenten.
- *dat alle partijen elkaars specifieke positie te onderkennen* in het gemeentelijke krachtenveld en daarmee de samenhangende verantwoordelijkheden, rollen en belangen.
- *de voordelen van de werkwijze goed in kaart te brengen.*

De bijeenkomsten van de coördinatiegroep hebben geleid tot een eerste inventarisatie op verschillende beleidsterreinen van te nemen maatregelen en acties (zie hoofdstuk 6). De inventarisatie heeft uitgemond in een aantal voorgestelde speerpunten en maatregelen. In vergelijking met vorige actieprogramma’s, waarin al eerder een impuls is gegeven aan het uitvoeren van

beleid ten behoeve van mensen met een functiebeperking, is de doelgroep verbreed met o.a. aandacht voor mensen met een verstandelijke beperking en mensen met langdurige psychiatrische problematiek. Vanzelfsprekend heeft het beleid niet alleen betrekking op de terreinen zorg en welzijn, maar strekt het zich ook uit naar werkgelegenheid; verkeer en vervoer; inkomensbeleid; huisvesting; onderwijs; openbare ruimte, vrijetijdsbesteding en sport. Daarmee sluit het beleidsplan aan op eerder gemaakte keuzen van actieprogramma 1996-2000 en 2000-2004.

4. Aansluiten op wat er is.

De 22 Standaardregels van de VN staan niet op zich, maar hebben in Nederland onder andere een vervolg gekregen in de *Wet Gelijke Behandeling*, die op 1 december 2003 in werking is getreden. Deze zogenaamde 'aanbouw'-wet verbiedt ongelijke behandeling op grond van functiebeperking en chronisch ziekten. Daarmee mogen werkgevers geen onderscheid meer maken tussen mensen met of zonder functiebeperking in sollicitatieprocedures, arbeidsvoorwaarden of ontslag. Daarnaast stelt de wet dat het beroepsonderwijs voor iedereen toegankelijk moet zijn en de school of universiteit zorg draagt voor de noodzakelijke aanpassingen. Tevens is mobiliteit een belangrijke (rand-)voorwaarde om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijke verkeer. Daarom staat er in de wet dat openbaar vervoer op termijn voor iedereen toegankelijk moet zijn.
De Wet Gelijke Behandeling geldt tot nu toe alleen voor de terreinen arbeid, beroepsonderwijs en openbaar vervoer. Recent is een wetsvoorstel tot uitbreiding met 'wonen' naar de Raad van State gestuurd.
Per januari 2006 is discriminatie van mensen met een functiebeperking bij Wet strafbaar gesteld. Hiertoe is het Wetboek van Strafrecht in maart 2005 gewijzigd. Een verdere onderbouwing van het werken met 'Agenda 22' kan gevonden worden in het mensenrechtenverdrag voor gelijke behandeling van mensen met een beperking (VN, december 2006).

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)
De WMO is een kaderwet die de welzijnswet, de WVG en een deel van de AWBZ vervangt.
De wet legt de verantwoordelijkheid voor maatschappelijke ondersteuning neer bij de gemeenten; burgers; bedrijven en maatschappelijke organisaties. Eén van de genoemde prestatievelden van de WMO (taken waar gemeenten verantwoordelijk voor zijn) is het: "*Vergroten en/of ondersteunen van de zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en [het] zelfstandig functioneren van ouderen, mensen met een functiebeperking en psychische of psychosociale problemen".*
Op dit moment wordt gewerkt aan een nadere concretisering van de WMO voor de gemeente Utrecht. Agenda 22 heeft raakvlakken met de WMO, zij het dat Agenda 22 integraal beleid omvat, alle levensterreinen bestrijkt en daarmee dienstoverstijgend is. De coördinatiegroep Agenda 22 ziet haar taak met betrekking tot de WMO onderwerpen vooralsnog beperkt tot het aandragen van relevante agendapunten. Daarbij is Agenda 22 ook een goed en leerzaam voorbeeld van burgerparticipatie, zoals dat ook binnen de WMO nagestreefd wordt.

Wonen, Welzijn, Zorg (WWZ)
De ontwikkelingen op het terrein van WWZ hebben binnen Utrecht al veel aandacht besteed aan mensen met een functiebeperking, vooral op het terrein van woonservicezones. Voor de periode 2007-2010 staat een aantal prestatieafspraken (in concept) klaar die ervoor moeten zorgen dat het aantal woningen voor ouderen, mensen met een lichamelijke of verstandelijke

functiebeperking en mensen met een vraag naar maatschappelijke opvang structureel worden uitgebreid[2].

Volksgezondheidsbeleid

Het volksgezondheidsbeleid van de gemeente Utrecht wordt momenteel opnieuw geijkt. Onder het motto 'Beweging in gezondheid, Utrecht gezonder in 2010', geeft het college aan wat ze wil bereiken en realiseren op het gebied van de Utrechtse volksgezondheid. Het volksgezondheidsbeleid richt zich enerzijds op alle Utrechtse inwoners en anderzijds is er speciale aandacht voor jeugd, inwoners van Noordwest, Overvecht, Zuid, Zuidwest en Leidsche Rijn, dak- en thuislozen en prostituees, met het doel:

- voldoende zorg die bereikbaar en beschikbaar is;
- bescherming tegen ziektes;
- naleving wet- en regelgeving;
- Creëren van een gezonde leefomgeving;
- bevorderen van een gezonde leefstijl;
- grip op eigen bestaan vergroten.

In het kader van 'Agenda 22' is het belangrijk te vermelden dat de komende jaren onder andere ingezet wordt op het thema psychosociale gezondheid en de ondersteuning van mantelzorgers (uitwerking volgt in het WMO beleidsplan).

Doorgaan op de ingeslagen weg.

Utrecht voert al een aantal jaren een actief beleid, gericht op het vergroten van de participatie van mensen met een functiebeperking. Deze lijn wordt, met Agenda 22 als nieuwe werkmethodiek, doorgezet.
Al eerder onderschreef de gemeente Utrecht de VN Standaardregels en hanteerde ze het als uitgangspunt voor haar beleid. Dit resulteerde o.a. in de twee actieprogramma's 1996-2000 en 2000-2004, die (gedeeltelijk) uitgevoerd en geëvalueerd werden. De onderliggende missie daarbij was om: *de doelgroep in staat stellen zelf de regie te voeren over het eigen leven en de hulp die daarbij nodig is, ook zelf te kunnen regelen.* Het uitgangspunt blijft het recht op zelfbeschikking en het maken van eigen keuzes. Deze uitgangspunten staan ook in het nieuwe beleid onverminderd overeind. Daarmee vormt deze nota een aanscherping en aanvulling van reeds eerder ingezette acties en maatregelen.
Veel van de eerder geformuleerde actiepunten zijn uitgevoerd, al blijven ze om continue aandacht en vervolg vragen. Op basis van deze evaluatie werd vastgesteld dat voor de toekomst onderstaande beleidsterreinen speciale aandacht verdienen:

- *Wonen* om het voorgenomen aantal rolstoelwoningen te realiseren.
- *Werk en Inkomen* om zich actiever op te stellen, opdat mensen met een functiebeperking in dienst genomen worden.

In het kader van dit beleidsplan is de doelgroep uitgebreid met mensen met een verstandelijke beperking en mensen met langdurige psychiatrische problematiek. Gekeken moet worden of en welke specifieke maatregelen voor hen geformuleerd moeten worden.

---

[2] Prestatie afspraken Wonen, Welzijn, Zorg gemeente Utrecht, 2007-2010

5. Beleidsvoornemens 2007 - 2011

De belangrijkste vier voorwaarden voor het boeken van concrete resultaten met de 'Agenda-22' methode zijn:

1) Zorg dragen voor het *structureel tot stand komen van inclusief en integraal beleid.* Om haar structureel in staat te stellen haar werk goed te blijven doen dient de geformeerde coördinatiegroep een permanent karakter te krijgen. Dit behelst pro-actief initiëren van nieuwe beleidsvoorstellen, bewaken (monitoren) van de voortgang van overeengekomen beleid en zonodig tijdig bijstellen van plannen, inclusief zorg dragen voor een evaluatie.
2) Vanuit de gemeente structureel zorg dragen voor *het faciliteren van de juiste randvoorwaarden* om te komen tot het gewenste resultaat. Met dit resultaat moeten regie en coördinatie, samenhang en waarborg in beleid afdoende geboden worden.
3) *Actief aanscherpen en verder vervolgen (inclusief monitoren en evalueren) van de maatregelen* uit het actieprogramma 2000-2004. Het betreft de maatregelen die nog niet of niet afdoende ingezet zijn, dan wel om structurele aandacht vragen. Aansluitend hierop heeft de coördinatiegroep een aantal concrete speerpunten en maatregelen geformuleerd (zie hoofdstuk 7).
4) De speerpunten realiseren binnen de (financieel) gegeven kaders van de diverse beleidsterreinen.

5.1 Structurele aandacht via een tijdelijke vorm: het instellen van een Task Force

Het partnerschap en de structurele samenwerking tussen de partijen, zoals tussen cliëntorganisaties, is nieuw. De zwaarste verantwoordelijkheid ligt bij de gemeente, die de *regie moet voeren over het beleidsproces.* Die verantwoordelijkheid en de specifieke werkwijze voor de structurele ontwikkeling van inclusief beleid vraagt in feite om nieuwe, daarop gerichte informatie en ondersteuning, mede op basis van de nu beschikbare voorbeelden. Door het inrichten van een (lichte) Task Force (0,8 fte projectleider; 0,4 fte ondersteuning) voor een periode van twee jaar is de gemeente Utrecht (2007-2009) in staat hiervoor, door middel van een tijdelijke en geïntensiveerde inzet, een structurele basis te leggen. Als eerste stap zullen de verwoorde beleidsvoornemens SMART gemaakt worden, dat wil zeggen: specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden. Daarnaast wordt het omgezet in een jaarlijks actiewerkplan.

5.2 Ingrediënten voor het werk- en actieprogramma van de Task Force

De insteek is pragmatisch en doelgericht:

- Vervullen van een samenbrengende en samenbindende rol om de coördinatiegroep optimaal te laten functioneren.
- Ondersteunen van de coördinatiegroep in hun structurele rol en zorg dragen voor vereiste *professionalisering.*
- Omgekeerd fungeert de coördinatiegroep als *stuurgroep* voor de projectleider.
- Vervullen van *een integrale regierol* boven de verschillende gemeentelijke beleidsafdelingen uit. Hierdoor wordt versnippering tussen de verschillende beleidsafdelingen voorkomen en blijven alle partijen aanspreekbaar op gedane toezeggingen.

- *Vraagbaak, aanjager en ondersteuner* zijn van de diverse beleidsafdelingen, die betrokken zijn bij het realiseren van de geuite voornemens.
- Bestaande gemeentelijke en landelijke *kennis en informatie snel en gericht bundelen en toegankelijk maken* voor alle (deel)doelgroepen.
- Zorgdragen voor de realisatie van de verschillende concrete maatregelen en acties en daarover *monitoren, rapporteren en evalueren*.

Het instellen van een dergelijke, lichte 'Task Force' dient eveneens als 'leerervaring' voor de gemeente. Het is interessant om te weten hoe een dergelijke inzet 'meerwaarde' oplevert en hoe toepasbaar deze manier van werken voor andere beleidsterreinen is (inclusief niet-gemeentelijke diensten). Bij de opdracht van de Task Force hoort eveneens het beschrijven van de gevolgde werkwijze, zodat de opgedane expertise beschikbaar en overdraagbaar is.

Bij de instelling van de Task Force is de eerste stap om in nauwe samenwerking met de coördinatiegroep een concreet *Actie Werkplan 2007 en 2008* op te stellen. Daarin worden de beleidsmaatregelen SMART geformuleerd en in een tijdspad gezet.

Naast het stimuleren van de uitvoering van de voorgenomen speerpunten en maatregelen (inclusief monitoring en evaluatie) staan twee kernopgaven centraal:
- *Actualiseren van relevant cijfermateriaal*
- Tot nu toe is steeds gewerkt met schattingen van de omvang van de doelgroep op basis van extrapolatie van landelijke cijfers en stedelijke monitors op deelgebieden. Van de Utrechtse situatie zijn op deelgebieden recente en actuele integrale cijfers beschikbaar, maar het overzicht ontbreekt. Om kwalitatief hoogwaardig beleid 'op maat' te kunnen maken heeft de gemeente behoefte aan gebundelde actuele en systematisch verzamelde gegevens met betrekking tot de omvang van de (verschillende sub-)doelgroep(en), hun spreiding over de stad, gerelateerd aan hun specifieke behoeften. Specifieke cijfers voor mensen met een verstandelijke handicap en mensen met een langdurige psychiatrische aandoening zijn nog niet geëxtrapoleerd voorhanden.
- *Verzamelen, toegankelijk maken en delen van reeds beschikbare, relevante kennis* (zowel binnen de gemeente als bij de koepels van de belangenorganisaties en relevante anderen) en deze kennis als beleidsbasis toepasbaar te maken opdat 'het wiel niet opnieuw uitgevonden hoeft te worden'. Het blijkt niet vanzelf en eenvoudig mogelijk te zijn deze kennis en expertise 'boven tafel 'te krijgen. Vanuit alle betrokkenen is de wens geuit dit overzicht snel en pragmatisch gericht te verzamelen, teneinde de maatregelen te kunnen aanscherpen en financieel juist te kunnen onderbouwen. Nieuwe initiatieven en nieuw beleid moeten gevolgd en geëvalueerd worden. De afdeling Bestuursinformatie is bereid inhoudelijk mee te investeren in het opzetten en uitvoeren van deze activiteiten.

Het plan van aanpak moet 1 september 2007 gereed zijn en vastgesteld zijn door de coördinatiegroep. Na een jaar wordt de tussenstand in een rapport opgemaakt

en voorgelegd aan het College van B&W. De coördinatiegroep fungeert, in het kader van deze rapportage, als klankbord voor de Task Force.
Na twee jaar zullen de geformuleerde maatregelen en speerpunten herijkt worden. In de periode 2007-2009 is de Task Force de motor achter de geformuleerde speerpunten voor de uitwerking en realisatie. Tevens moet de aandacht voor mensen met een functiebeperking structureel ingebed worden in de staande organisatie en moet de Task Force zichzelf overbodig maken.

Inbedding

De Task Force krijgt een dienstoverstijgende opdracht, maar wordt opgehangen onder de DMO. De reden hiervoor is praktisch en pragmatisch: op dit moment bevindt zich daar de meeste kennis en de meeste ervaring, inclusief het beste overzicht. De nieuw aan te stellen projectleider (0,8 fte) rapporteert via de programmadirecteur 'diversiteit en integratie' aan de verantwoordelijke wethouder. Per zes maanden wordt hiervoor een concrete voortgangsrapportage met resultaten opgesteld. De projectleider wordt voor 0,4 fte door een medewerker ondersteund.

5.3 Financiering speerpunten

Uitgangspunt bij de geformuleerde speerpunten is dat ze in principe passen binnen de bestaande, gegeven financiële beleidskaders. Daar waar van de kaders afgeweken moet worden, zal dit uitdrukkelijk vermeld worden in het jaarlijks op te stellen actiewerkplan.

Financiering Task Force

Voor de Task Force wordt een bedrag van € 95.000, - per jaar begroot. Dit omvat de loonkosten van de projectleider (0,8 fte) en ondersteuner (0,4 fte). Dekking van deze kosten wordt verkregen binnen de begroting van DMO.

6. Speerpunten voor 2007-2009

Deze maatregelen en speerpunten zijn tot stand gekomen naar aanleiding van een drietal bijeenkomsten van de coördinatiegroep. De beleidsterreinen zijn op 'thematisch cluster' gerangschikt. Ze zijn besproken in de coördinatiegroep en in werkgroepen, samengesteld uit leden van de coördinatiegroep en beleidsmedewerkers van betrokken beleidsafdelingen (zie bijlage 2). De werkgroepen hebben gezorgd voor de aanscherping en uitwerking van een aantal thema's.
De Task Force zal in haar werkprogramma deze punten voorzien van een actueel tijdspad en pro-actief vervolgen en faciliteren.

Financiën: oplossen binnen bestaande kaders
Uitgangspunt bij de speerpunten is dat het benodigde budget opgenomen is in de staande begroting van de betreffende dienst. Waar dat niet het geval is, wordt dit expliciet vermeld.

6.1 Wonen

Op het terrein van 'Wonen voor mensen met een functiebeperking' ligt een conceptovereenkomst (2007-2010) met prestatieafspraken op het terrein van 'Wonen, Welzijn en Zorg' voor. In deze prestatieafspraken wordt getracht woningvraag en -aanbod optimaal op elkaar af te stemmen.
De volgende afspraken zijn gemaakt:

- De corporaties huisvesten 148 huishoudens met behoefte aan een rolstoelgeschikte- of rolstoelaangepaste woning (inclusief rollators of ligbedden). Hiervan worden in de nieuwbouw 48 woningen gebouwd en 100 woningen via de toewijzing gerealiseerd. In de huidige toewijzing wordt geen onderscheid gemaakt tussen rolstoelgeschikt en rolstoelaangepast. Corporaties en gemeente spreken af dit onderscheid aan te brengen, met het doel inzicht te verwerven in de toewijzing van beide typen en meer maatwerk te kunnen leveren.
- Naast rolstoelwoningen huisvesten de corporaties 28 huishoudens in een fokusproject, waarvan 16 in de nieuwbouw en 12 via toewijzing.
- De corporaties huisvesten 84 huishoudens met een verstandelijke functiebeperking. Hiervan worden 54 plaatsen gerealiseerd in de nieuwbouw en 30 huishoudens via aanpassingen van de voorraad binnen de bestaande bouw.
- Voor mensen uit de Maatschappelijke Opvang zijn de afspraken toegespitst op het convenant 'Niemand hoort op Straat', dat is opgesteld naar het Plan van Aanpak Maatschappelijke Ondersteuning, geformuleerd voor de vier grote steden van Nederland (G4).
- Gemeente en woningcorporaties spreken af een transparant en meetbaar registratiesysteem te hanteren t.a.v. alle woningen aan alle bijzondere doelgroepen. Dit is m.n. van belang voor de doelgroep 'mensen met een verstandelijke beperking', waarvan op dit moment niet bekend is hoeveel huishoudens op jaarbasis instromen. Via de stedelijke Stuurgroep 'Wonen, Welzijn en Zorg' wordt een eerste aanzet voor een goede registratie geleverd. Ook de Monitor Wonen Welzijn Zorg maakt hiervan een belangrijk onderdeel

uit. In de loop van 2007 zullen partijen de effectiviteit en efficiency van de toewijzing-/coördinatieorganen nader bekijken. Hierover zijn afspraken gemaakt in de (concept) prestatieafspraken voor de komende 5 jaar.

6.2 Bouwen

- Bij nieuwbouw en uitbreiding dient een bouwvergunning aangevraagd te worden. Deze wordt in beginsel getoetst op toegankelijkheid voor burgers met een functiebeperking, opgenomen in het bouwbesluit. Indien de plannen niet voldoen, wordt er geen bouwvergunning verstrekt. Oplevering zonder dat het gebouw aan de gestelde eisen voldoet, is niet mogelijk.
- In principe wordt de openbare ruimte in Leidsche Rijn integraal toegankelijk en bruikbaar gebouwd voor iedereen. Daarom is op 13 december 2005 een convenant getekend tussen de Gemeente Utrecht en vier belangenorganisaties (vertegenwoordigd door het Solgu). De belangenorganisaties worden door middel van deze overeenkomst voortaan al vanaf het ontwerpstadium betrokken bij plannen voor de openbare ruimte.
- Ten behoeve van de informatievraag wordt door de Gemeente Utrecht in samenspraak met woningcorporaties, projectontwikkelaars en burgers en gebruik van het Handboek Toegankelijkheid "de kwaliteitswijzer" verder ontwikkelt en opvraagbaar gemaakt via internet. De kwaliteitswijzer levert o.a. informatie over levensloopgeschikt (is: rolstoelbezoekbaar en -toegankelijk) bouwen en wonen en over de voorwaarden waaraan een rolstoelwoning of integraal toegankelijke woning moet voldoen.
- In de wijk Ondiep is vanaf begin vorig jaar het project Levensloop Ondiep van start gegaan, waarbij een levensloopgeschikte wijk wordt gemaakt. Een van de kenmerken is dat daar speciaal op integrale toegankelijkheid wordt gelet zowel qua wonen als openbare ruimte. Naar het voorbeeld van Levenslustig Ondiep zijn halverwege 2006 in vier Utrechtse wijken soortgelijke programma's van start gegaan.
- Scholen worden actief over aanpassingen van gebouwen geïnformeerd ten behoeve van mensen met een functiebeperking. In de Huisvestings Verordening Onderwijs zijn daartoe mogelijkheden opgenomen. Indien een school te maken krijgt met een gehandicapte leerling en/of leraar en het gebouw is ontoegankelijk voor mensen met een functiebeperking, kan de school een aanvraag indienen voor aanpassingen van het huisvestingsprogramma. De aan te vragen voorzieningen bestaan uit het aanpassen van de entree en het evt. plaatsen van een traplift. Bij het Rijk kan de school een aanvraag indienen voor aanpassing van de toiletvoorzieningen. Indien blijkt dat scholen onvoldoende op de hoogte zijn van de regelgeving, dan kan dit geagendeerd worden op het ‘Op Overeenstemming Gericht Overleg’ (OOGO) dat geregeld plaatsvindt tussen gemeente en schoolbesturen.

6.3 Werk en Inkomen

- Komen tot betrouwbaar cijfermateriaal: in kaart brengen om welke groep mensen het precies gaat. De Task Force komt met een voorstel tot een handzame methode om dit te doen.

- Bij SoZaWe inspelen op mensen met functiebeperking: in het bijzonder door werkprocessen te ontwikkelen die rekening houden met mensen met een verstandelijke beperking of een langdurige psychiatrische aandoening;
- Vanuit de erkenning dat de reïntegratie van mensen met een functiebeperking vaak extra inspanning vereist, moet SoZaWe dit in de aanbesteding opnemen en hier nadrukkelijk op toetsen. Indien binnen de bestaande contracten geen adequaat aanbod voorhanden is, moet bekeken worden of dit bij de bestaande contractpartners kan worden ingekocht. Indien deze de gevraagde deskundigheid niet kunnen leveren moet dit bij andere partijen worden ingekocht.
- In het kader van 'Social Return' benut de gemeente haar rol (via het aanbesteden) om ook een maatschappelijk doel te realiseren. Utrecht doet dat door extra werkgelegenheid te creëren voor werklozen en werkzoekenden en het creëren van leerwerkplekken voor jongeren. Als de gemeente een opdracht verstrekt, vraagt zij aan de uitvoerder om een bepaald deel van de aanneemsom te besteden aan het creëren van werk- en leerwerkplekken voor bovengenoemde groepen (= social return). Mensen met een functiebeperking moeten onder de aandacht gebracht worden van instanties die in het kader van ‘Social Return’ uitvoerende c.q. bemiddelende taken vervullen, opdat ook voor hen deze mogelijkheden concreet geschapen worden.
- Plaatsing van personen met een functiebeperking in het kader van ‘Social Return’ of plaatsing in het kader van stage- of leerwerkplekken moet passen binnen het bestaande beleid. Noodzakelijke aanpassingen moeten worden gerealiseerd binnen beschikbaar budget, zonder dat direct aanpassingen waarvoor geen budget beschikbaar is noodzakelijk wordt.
- Mensen met een functiebeperking moeten concreet een kans krijgen op een baan. De gemeente stimuleert dit door bij de nieuw te creëren werkervaringsplaatsen 75 werkervaringsplaatsen voor VMBO, HBO en universitaire studenten met een functiebeperking te reserveren. Dit in het kader van het Collegeprogramma waarin 250 werkervaringplekken worden gerealiseerd.

6.4 Indiceren en informatie verstrekken

Op dit moment is niet duidelijk welke van de onderstaande punten meegenomen kunnen worden in de uitvoering van de WMO. De coördinatiegroep ‘Agenda 22’ stelt zich een nauwe afstemming voor op dit punt met de verantwoordelijke beleidsmakers voor de uitvoering van de WMO en zien hun rol vooral als ‘agenda setting’. Het zal aan de uitvoerders van de WMO zijn om deze speerpunten te wegen en concreet ‘handen en voeten’ te geven. Daarover zal een regelmatige afstemming met de coördinatiegroep ‘Agenda 22’ noodzakelijk zijn.

- Plan van aanpak ontwikkelen voor de toetsing van het functioneren van de standaard indicatieprotocollen (door het houden van diepte-interviews met mensen met een functiebeperking, die aangeven in hoeverre de gehanteerde begrippen uit de standaard indicatieprotocollen aansluiten bij de situatie van mensen);
- Vanuit de belangengroepen is tijdens de bijeenkomsten van de coördinatiegroep de nadruk gelegd op het onderzoeken van de toegankelijkheid van hulp bij het huishouden voor mensen met een

verstandelijke of psychiatrische beperking. Onvoldoende helder is wat voor knelpunten zij ondervinden. Het vermoeden bestaat dat het hulpverleningsaanbod teveel een standaardaanbod is, dat niet bij ieders mogelijkheden aansluit. Ook de verdeling in leeftijd en stadswijken ontbreekt. Daarmee is afstemming ten behoeve van specifieke subdoelgroepen slecht mogelijk.

- Het mogelijk maken om (tegen bijbetaling) het standaardaanbod op maat uit te breiden;
- De ervaringen met het project 'Iedereen Welkom!' verbreden naar alle wijken. 'Iedereen Welkom!' was erop gericht om het aanbod van wijkwelzijnsactiviteiten voor mensen met een functiebeperking te verbeteren. In de afgelopen 2 jaar is daartoe een pilot uitgevoerd in de wijken Leidsche Rijn, Overvecht en Noordwest. Het project is afgerond met een nota waarin aanbevelingen zijn opgenomen voor zowel gemeente, Wijkwelzijnsorganisaties als categoriale instellingen voor mensen met een functiebeperking (de Wilg en de Paraplu).
- In Utrecht is een initiatief 'Maatschappelijk steun systeem' ingezet, dit is een samenwerkingsverband waarmee een gecoördineerd netwerk van personen, diensten en voorzieningen tot stand wordt gebracht, samen voor en met mensen met ernstige psychische problemen om hen te ondersteunen in de samenleving. Dit is een initiatief vanuit de OGGZ. De Task Force rekent het tot haar taak te verkennen waar dit initiatief en het project "iedereen welkom" elkaar op een productieve wijze kunnen versterken.
- De sociaal juridische ondersteuning uitbreiden ten behoeve van mensen met een functiebeperking. Vooral voor mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een langdurige psychiatrische aandoening.

6.5 Verkeer en vervoer / Parkeerbeleid

- Verankeren van een nieuw gemeentelijk gehandicaptenparkeerbeleid door middel van een collegebesluit (2007).
- Het openbaar vervoer (45 % van de drukste bushaltes) wordt door middel van een BRU-subsidie toegankelijk gemaakt voor mensen met een functiebeperking door tenminste een verlaagde instap. Wenselijk is ook de invoering van een audiovisuele halte-aanduiding en een automatisch omroepsysteem. Hiervoor zijn momenteel geen middelen beschikbaar gesteld.
- Onderzocht wordt of het mogelijk is om studerende mensen met een functiebeperking de mogelijkheid te geven een parkeerkaart te ontvangen als zij wél in Utrecht onderwijs volgen, maar daar niet gehuisvest zijn.
- Onderzocht wordt wat voor belemmeringen mensen met een functiebeperking ervaren bij hun klacht, dat zij onvoldoende gecompenseerd worden in hun reis- en vervoerskosten bij de uitvoering van vrijwilligerswerk.
- Gepleit wordt voor een snelle klachtregistratie en adequate vervangende maatregelen voor mensen met een functiebeperking, bij uitval of storing van verkeerssignalering (denk aan niet werkende stoplichten etc.).

6.6 Toegankelijkheid openbare ruimten en - gebouwen

- In een Collegebesluit (2007) de nota 'voetpaden voor iedereen' vaststellen en van toepassing verklaren voor alle openbare ruimten, waarin rekening gehouden wordt met mensen met een functiebeperking.
- Vanuit verkeer en vervoer wordt op dit moment onderzocht of er aanvullende richtlijnen voor voetgangers noodzakelijk zijn (bijv. zebrapaden worden wél herkend door blindengeleidehonden en markeringsstrepen niet).
- Deze nota tevens laten fungeren als richtlijn voor het ontwerpen van openbare ruimten (eenduidig en herkenbaar).
- Ter verbetering van de toegankelijkheid van bestaande openbare- en welzijnsgebouwen heeft in 2006 voormalig wethouder H. Spekman de commissie Maatschappelijke Ontwikkeling toegezegd hiertoe een onderzoek te laten verrichten. OGU en DMO hebben vervolgens de opdracht gekregen deze inventarisatie te maken en te voorzien van een financiële onderbouwing. In maart 2007 wordt het onderzoek afgerond en vervolgens gepresenteerd aan het college van B&W.
- Onderzoeken op welke wijze in beschikkingen criteria opgenomen kunnen worden, die de toegankelijkheid voor mensen met een functiebeperking mogelijk maken.
- Richtlijn Toegankelijkheid.
  In het verleden hebben enkele mensen met een functiebeperking met behulp van provinciale (financiële) steun de stichting Bouw Advies Toegankelijkheid (BAT) opgericht. Het BAT heeft in de loop van de jaren diverse richtlijnen voor de openbare ruimte en gebouwen voor de verschillende functiebeperkingen ontwikkeld. Het Handboek Toegankelijkheid en NEN 1814 (landelijk vastgestelde normen) hebben voor het BAT gediend als basis voor het opstellen van de Richtlijn Toegankelijkheid.
  Niet altijd blijkt dat bij het tot stand komen van openbare gebouwen de Bereikbaarheid, Toegankelijkheid en Bruikbaarheid (BTB) van gebouwen voldoende is gewaarborgd. Met gevolg dat achteraf, vaak prijzige, aanpassingen nodig zijn om de BTB wel op het noodzakelijke niveau te brengen.
  Het ligt dan ook voor de hand om vanaf het begin van planvorming voor nieuwbouw of vernieuwbouw van gemeentelijke panden rekening te houden met de eisen van toegankelijkheid. In het Actie Werkplan wordt een nadere uitwerking opgenomen wat onder vernieuwbouw wordt verstaan.
  Het BAT, sinds 2006 ondergebracht bij Cliëntenbelang Utrecht (provinciale koepel van belangenorganisaties voor mensen met een functiebeperking), heeft een richtlijn ontwikkeld voor de toegankelijkheid bij nieuw- en vernieuwbouw van openbare gebouwen. De richtlijn is samengesteld om vanaf de initiatiefase, vervolgens bij het programma van eisen en in de ontwerpfase rekening te houden met de toegankelijkheid en bruikbaarheid van een gebouw. Door het vaststellen en het toepassen van de richtlijn in de verschillende fasen wordt de mate van toegankelijkheid toetsbaar. In februari 2006 is de Richtlijn Toegankelijkheid door het college van B&W vastgesteld en van toepassing verklaard voor, in eerste instantie, openbare gebouwen met een welzijnsdoelstelling. Vanuit de opgedane ervaring en de daaruit voortvloeiende aanpassingen van de wijze van toetsen, verdient het nu aanbeveling de Richtlijn Toegankelijkheid en de toetsen,

gemeentebreed van toepassing te verklaren, c.q. te eisen, op de te ontwikkelen gemeentelijke panden en op de door de gemeente te huren panden.

6.7 Sport, vrije tijd en zingeving

- Stimuleren van een grotere bewustwording voor de problematiek van mensen met een functiebeperking bij de afdeling 'Cultuur'. Dit betekend concreet:
  - Bij evenementen zorg dragen voor participatie van mensen met een functiebeperking (aanrijroutes e.d.).
  - Zorgen dat bij de culturele programmering in het aanbod rekening gehouden wordt met participatie van mensen met functiebeperking.
  - Zorgdragen dat culturele activiteiten gehouden worden op locaties die ook voor mensen met een functiebeperking toegankelijk zijn.
  - Faciliteren van eigen initiatieven van mensen met functiebeperking.
- Stimuleren dat behoeften en wensen van mensen met een functiebeperking vertaald worden in aangepaste activiteiten (wijkwelzijnsorganisaties hier beter voor toerusten).
- De 'loketten' voor sportstimulering van de drie subdoelgroepen (mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychiatrische beperking) bij SFC de Hoogstraat, de Wilg en de Boog structureel maken in de stedelijke (en wijk-) sportstructuur.
- De beleidsregel 'aangepast sporten' voor de subsidiëring van sportactiviteiten voor mensen met een functiebeperking herijken in 2007 (mede op basis van de verdubbeling van het budget; de ervaringen met de huidige beleidsregel en van de drie 'loketten').

6.8 Beeldvorming en Communicatie

- Gemeentelijke informatie leesbaar en instelbaar op beeld- en lettergrootte te krijgen, inclusief eventuele andere aanpassingen voor specifieke (deel)groepen van mensen met functiebeperking.
- De gemeente stimuleren als model te fungeren in haar eigen personeelsbeleid voor het in dienst nemen van mensen met functiebeperking. Tevens consequent aandacht besteden aan positieve beeldvorming van mensen met een functiebeperking (uitstekende werknemers, studenten, sporters en dergelijke).
- Nieuwe medewerkers van de gemeente krijgen in hun introductieprogramma kennis van dienstverlening aan mensen met een functiebeperking.
- De gemeente stimuleert 'empowerment' van allochtone mensen met functiebeperking, in samenwerking met de eigen belangenorganisatie. De rol van de gemeente is faciliterend.
- Komen tot een website ' Agenda 22 ', waarin ontwikkelingen en voortgang te lezen is (eenmaal per jaar een printversie uitbrengen).
- Uitreiken van een jaarlijkse prijs (door de coördinatiegroep) aan de ondernemer die op de meest inspirerende wijze de toegankelijkheid vergroot heeft voor mensen met functiebeperking.
- Organiseren van trainingen voor specifieke groepen van ambtenaren (politie; brandweer; veiligheidsmedewerkers). Gebleken is dat er in het opleidingsprogramma voor brandweerlieden geen aandacht wordt besteed aan mensen met functiebeperking. Dit heeft bij een aantal recente calamiteiten in

den lande tot vermijdbare incidenten geleid. De kennis over ‘het redden van mensen met een functiebeperking’ moet worden geïntroduceerd in opleidingsprogramma’s van brandweer, politie en veiligheidsmedewerkers.

BIJLAGE 1: SAMENSTELLING COÖRDINATIEGROEP
BIJLAGE 2: LEDEN WERKGROEPEN

BIJLAGE 1

Coördinatiegroep	
Solgu	Gezien Reinders
Platform GGZ	Paul Kramer
Alleato	Jan Achterberg
MEE Utrecht	Senja Alders
Programma Versterking Cliëntenpositie	Hans Overbeek
Cliëntenbelang Utrecht	Liane Ermstrang
GU, OGU	Cees van der Wal
GU, GG&GD	Petra Welboren
GU Stadswerken, Beleid Buitenruimte	Willem Van Caspel
GU DMO, Welzijnszaken	Frans Weijburg
GU DMO, SoZaWe	Hetty Smudde
Cosbo Stad Utrecht	Nelleke Wuurman
GU DMO, Sport	Richard Makkinga
GU DSO, Wonen	Marianne Coopmans
GU DSO, Wonen	Margot Scholten
GU DMO, Welzijnszaken	Hanneke Rebel-Lantrok
GU DSO, Projectmanagementbureau	Annette Veldhuizen

BIJLAGE 2

Werkgroep Werk en Inkomen	
MEE Utrecht	Ton van Rijn
Cliëntenbelang Utrecht	Anita Kamminga
GU DMO, SoZaWe	Rian de Poorter
Solgu	Gezien Reinders
GU DMO, Welzijnszaken	Frans Weijburg
Vrijwilligerscentrale	Riet Lenting
GU DMO, Onderwijs	Elna Bijl

Werkgroep Vrije tijd en zingeving	
GU DMO, Sport	Richard Makkinga
Platform GGZ	Paul Kramer
Solgu	Hans Gorissen
GU DMO, Welzijnszaken	Marja Manders
Werkgroep Toegankelijkheid	
GU DMO, Welzijnszaken	Maarten van Wietmarschen
GU DSO, Verkeer & Vervoer	Christien Rodenburg
Cosbo Stad Utrecht	Nelleke Wuurman
GU Stadswerken, Ingenieursbureau	Fred Verhoef
GU Parkeerbedrijf, Parkeermanagement	Leonard van den Houten
Solgu	Hans Gorissen

Werkgroep Informatie en Communicatie	
Alleato	Jan Achterberg
Cliëntenbelang Utrecht	Liane Ermstrang
Solgu	Annelies de Jong
Steunpunt GGZ	Hilly Beuving
GU DMO, Communicatie	Julia Kars

GU Secretarie, Bestuursinformatie	Ingrid van Zelm
GU DSO, Communicatie	Nel Engelman

Werkgroep Ondersteunende diensten	
Alleato	Jan Achterberg
Cliëntenbelang Utrecht	Liane Ermstrang
Solgu	Gezien Reinders
Steunpunt GGZ	Marja de Ruiter
GU, GGD	Petra Welboren
GU, DMO Welzijnszaken	Brigitte Draijer
GU, DMO SoZaWe	Hetty Smudde

